

SAMOEVALVACIJA ŠTUDIJSKEGA PROGRAMA

1. SPLOŠNI PODATKI

a) Ime študijskega programa: Pravo

b) Stopnja študijskega programa: 3. stopnja

c) Vrsta študijskega programa: doktorski

d) Ime članice/članic, ki sodelujejo pri izvedbi študijskega programa: Pravna fakulteta

e) Podatki o skrbniku študijskega programa (ime, priimek in habilitacijski naziv): prof. dr. Aleš Galič

f) Študijsko leto: 2022/2023

2. Vnesite opredeljene temeljne cilje študijskega programa in pričakovane kompetence diplomantov v obliki, kot so akreditirani. Zapis služi izhodišču za razmislek.

Pričakovane kompetence diplomantov doktorskega študijskega programa so:

- specializirano pravno znanje na področju izbrane teme doktorske disertacije;
- poglobljen teoretični študij tem s področja, ki se navezujejo na izbrano temo doktorske disertacije;
- spodbujanje vrednostnega sistema, ki je podlaga vseh procesov pravnega sklepanja;
- uporaba različnih metod znanstveno raziskovalnega dela;
- sposobnost uporabe različnih interpretativnih metod razlage pravnih tekstov;
- uporaba pravniškega silogizma in argumentacije;
- zmožnost učinkovitega ustnega in pisnega izražanja in komuniciranja o pravnih vsebinah;
- zmožnost temeljnega znanstvenoraziskovalnega dela in iskanja pravnih virov;
- spodbujanje družbeno odgovornega mišljenja in kritičnega odnosa do družbenih dogajanj;
- spodbujanje najvišjih standardov etike pravniškega poklica.

1

3.a. Ocenite ustreznost vsebine študijskega programa in njegovih učnih enot glede na najaktualnejše raziskave, oz. umetniške izsledke s področja programa in glede na možnosti za zaposlitev.

Doktorski študijski program študentkam in študentom omogoča možnost pridobiti poglobljena znanja na posameznih pravnih področjih. Zaradi velikega števila izbirnih predmetov (58) ni potrebe po uvajanju novih. Vsi nosilci predmetov so prav tako vsako študijsko leto pozvani, da posodobijo vsebino in temeljno ter priporočeno literaturo. Tako se vsebina predmetov dinamično posodablja in zajema ugotovitve aktualnih področnih raziskav.

3.b. Na kratko povzemite ključne prednosti in pomanjkljivosti, ki izhajajo iz rezultatov študentskih anket¹.

Anketo je izpolnila malo manj kot polovica študentk in študentov: 10 študentov prvega letnika od 23 vpisanih (43%), 3 študenti drugega letnika od 10 vpisanih (30%) in 8 študentov tretjega letnika od 14 vpisanih (57%), skupno 45% študentov.

Študenti prvega letnika so najboljšo oceno, in sicer od 4,8 do 5,0, namenili rubriki »Pomoč in podpora mentorja«, najboljše je ocenjena odzivnost mentorja po elektronski pošti, kar kaže na dostopnost mentoric in mentorjev, ki študijski proces izvajajo na študenta osredinjeno. Najslabšo oceno, od 3,0 do 3,9, so študentje namenili rubriki »Del študija in ostale aktivnosti v tujini«. Najslabše ocenjujejo vključenost v projekt oz. raziskovalno skupino (ocena 3,0). Rubriki »Infrastruktura in urniki« ter »Svetovalna pomoč študentom« sta ocenjeni dobro, od 4,2 do 4,7, kar ponuja nekaj možnosti za izboljšavo. Z oceno 3,8 oz. 3,9 sta ocenjeni uporabnost znanj za doktorsko disertacijo in pridobitev generičnih znanj. Dejstvo je, ocenjujemo, moč pripisati splošnosti in teoretični naravnosti nekaterih temeljnih predmetov prvega letnika.

Pri tem ugotavljamo, da je aktivno vključevanje doktorskih študentk in študentov v aktualne raziskave (raziskovalni projekti in programi) oteženo, saj večina kolegic in kolegov doktorski študij obiskuje ob redni zaposlitvi (npr. na sodišču, v odvetniški pisarni). Smiselno enako velja za raziskovalne aktivnosti v tujini. Krepitev področnih aktivnosti bi bila mogoča le z občutnim povečanjem števila študentk in študentov, čigar osrednjo aktivnost predstavlja doktorski študij, npr. zaposlovanje mladih raziskovalcev, ki je oteženo predvsem zaradi načina financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti na področju prava.

Analiza odgovor študentk in študentov drugega letnika ni bila opravljena zaradi premajhne odzivnosti in posledične nereprezentativnosti. Anketo so izpolnili le 3 študenti, zaradi česar je treba preučiti možnosti prihodnje aktivacije pri podajanju anketnih odgovorov.

Zanimivo, študentke in študenti tretjega letnika možnosti študija v tujini (ocena 4,6) in vključenost v projekt oz. raziskovalno skupino (ocena 4,2) ocenjujejo bolje, čeprav v njihovem dejanskem položaju bistvene spremembe na področju praviloma ne nastopijo. Najslabše, a z relativno visoko oceno 4,1, je ocenjen tudi del študija oz. raziskovalnega dela v tujini. V rubriki »Pomoč in podpora mentorja« so ocene prav tako visoke (od 4,1 do 4,9), enako pa velja v rubriki »Svetovalna pomoč študentom« (4,5 do 4,9) in »Zadovoljstvo z izvajanjem programov« (4,2 do 4,8).

Na splošno ugotavljamo, da so ocene doktorskega študija relativno visoke in odražajo precejšnje zadovoljstvo med študentkami in študenti, mestoma z izjemami internacionalizacije znanstvenoraziskovalne dejavnosti in vključenosti v raziskovalne projekte in programe. Kot omenjeno, je to moč pripisati dejstvu, da večina doktorskih študentk in študentov študira ob siceršnji zaposlitvi.

3.c. Ocenite, kako aktivnosti učinkujejo na uspešnost in učinkovitost študija

- i. Spremljanje populacije študentov na ravni študijskega programa (*razpis, vpis, prehodnost, povprečno število opravljanj izpitov po predmetih in po opravljenih drugih učnih enotah, opravljen obseg raziskovalnega dela po letnikih, zaključek študija*). Podatki so na voljo na Portalu UL in v študijskih informatikah članic.

¹ Pri 1. in 2. stopnji študija: anketiranje o predmetih, splošnih vidikih študijskega procesa, o obvezni študijski praksi. Pri 3. stopnji študija: anketa po prvem in drugem letniku študija.

Število razpisanih mest je že nekaj let nespremenjeno, saj se potrebe trga dela oziroma raven povpraševanja praviloma bistveno ne spreminja – 41 prostih mest je na podlagi vsakoletnega sklepa Senata Pravne fakultete UL razporejenih med 13 v nadaljevanju navedenih modulov.

Tabela 1: Število vpisanih v 1. letnik

Štud. leto	Prvič vpisani	Ponovno vpisani	Podaljšan status	SKUPAJ
2022/23	14	1	0	15
2021/22	20	1	2	23
2020/21	12	1	3	16
2019/20	17	1	3	21
2018/19	23	2	3	28
2017/18	23	3	1	27
2016/17	20	1	0	21
2015/16	19	1	1	21
2014/15	20	2	0	22

Tabela 2: Zaključek doktorskega študija

Leto	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Število	7	8	9	12	12	14	12	7	12	10

Število vpisanih na doktorski študij je po rahlem upadu v študijskem letu 2020/21, ki ga je zaznamovala pandemija covid-19, v študijskem letu 2021/22 naraslo na običajno raven. Iz podatkov izhaja, da vsi študija ne zaključijo. Praviloma je vloženih veliko prošenj za podaljšanje veljavnosti teme doktorske disertacije, kar odraža že omenjeno dejstvo, da večina doktorskih študentk in študentov študira ob siceršnji zaposlitvi in se sooča s pomanjkanjem časa za znanstvenoraziskovalno delo.

Leta 2023 je doktoriralo 10 študentov.

Tabela 3: Prehodnost (število prvič vpisanih v letnik glede na število prvič vpisanih v nižji letnik)

	2022/23	2021/22	2020/21
iz 1. letnika v 2. letnik	75%	59%	74%
iz 2. letnika v 3. letnik	56%	75%	71%
iz 3. letnika v 4. letnik	47%	7%	0

Podatki o čisti prehodnosti kažejo različne rezultate iz leta v leto, kar lahko pripišemo relativno majhnemu številu doktorskih študentk in študentov, zaradi česar lahko že nekaj oseb pomembno vpliva na statistične podatke, ki pa so v nekaterih primerih vendarle primerljivi. Zaradi prehoda na daljši, 4-letni doktorski študijski program Pravo, ki je stopil v veljavo v študijskem letu 2017/18, v študijskem letu 2020/21 še ni bil mogoč prehod v 4. letnik, v študijskem letu 2021/22 pa je ta odstotek 7% prikazan

za le enega študenta, ki je bil v študijskem letu 2019/20 neposredno vpisan v drugi letnik (sicer bi odstotek znašal 0). V študijskem letu 2022/23 je iz tretjega v četrti letnik prešlo 47% študentov.

- ii. **Spremljanje in zagotavljanje kakovosti pedagoškega procesa** (na ravni posameznih predmetov oz. učnih enot, ter medpredmetnega povezovanja, pri zagotavljanju ustrezne povezave med pričakovanimi kompetencami študentov, načinom učenja in poučevanja in načinom preverjanja in ocenjevanja znanja, glede na predvideno obremenitev študentov pri posameznem predmetu ovrednoteno s kreditnimi točkami po ECTS2, glede na različne oblike študija in potrebe študentov, njihovo zavzetost za študij in pridobivanje kompetenc, itd.).

Doktorski študij ima nekaj slabosti, ki jih zaznavamo že dalj časa, pri čemer smo nekatere pomanjkljivosti uspeli omejiti. Leta 2017 smo v ta namen organizirali klavzuro oziroma t. i. fokusno srečanje o načinu izvajanja doktorskega študija, medtem ko smo leta 2022 oziroma 2023 uspešno prestali postopek vzorčne evalvacije doktorskega študija. Med osrednje pomanjkljivosti doktorskega študija štejemo:

Izbirni postopek

Po nekaj letih izvajanja (t. i. bolonjskega) doktorskega študijskega programa izkušnje kažejo, da del študentk in študentov na doktorskem študiju ne dosega zahtevane ravni kakovosti. Tudi zato jih del študija ne zaključi, kot to izhaja iz že navedenih podatkov. S t. i. bolonjsko reformo je doktorski študij postal množičnejši, saj je po ukinitvi znanstvenega magistrskega študija to edina (znanstvenega) podiplomskega študija. Množičnost ima več negativnih učinkov, vezanih predvsem na zgodnjo fazo doktorskega študija, ko mentorji in mentorice ugotavljajo (ne)primernost kandidatk in kandidatov. S tem namenom smo pristojnost (ne)sprejema na doktorski študij preko izbire predvidenega mentorja prenesli na katedre, ki izvajajo posamezne module in ki kandidatke in kandidate praviloma bolje poznajo.

Izvedba študija (kontaktne ure)

Trenutna izvedba doktorskega študija obsega relativno malo (formaliziranih) kontaktov med pedagogi in doktorskimi študenti. Z izjemo skupnega predmeta (Teorija prava in metodologija pravnega raziskovanja), kjer se izvedejo predavanja v polnem obsegu, se drugi predmeti praviloma izvajajo v obliki konzultacij (individualnih ali kolektivnih), pri čemer je število kontaktnih ur praviloma omejeno. Fakultetni Pravilnik o podrobnejših merilih za vrednotenje pedagoškega dela namreč določa, da se za vpisanih 1 do 4 študentov na predmet izvedejo individualne konzultacije v obsegu 2 uri na študenta, če pa je na predmet vpisanih 5 do 9 študentov, pa skupinske konzultacije v obsegu do 1/3 ur predavanj. Posledica velike razdrobljenosti študija (številnih modulov), ki sicer povečuje izbirnost in omogoča na študenta osredinjeno učenje, pogosto pomeni, da se predavanja ne izvajajo v celoti.

² V kolikor rezultati študentske ankete pri predmetu pokažejo bistveno odstopanje od predvidene obremenitve s KT po ECTS, predlagamo, da dodatno ugotovite ustreznost ovrednotenja predmeta. Pri tem vam je lahko v pomoč sledeč pristop »[STUDENT WORKLOAD, TEACHING METHODS AND LEARNING OUTCOMES: THE TUNING APPROACH](#)«.

Zasnova doktorskega študija

Doktorski študijski program je razdrobljen na 13 modulov. Vsak vsebuje 3 do 4 obvezne predmete. Moduli so naslednji:

1. Civilno pravo
2. Delovno pravo in pravo socialne varnosti
3. Ekonomska analiza prava
4. Evropsko pravo
5. Gospodarsko pravo
6. Kazensko pravo
7. Kriminologija
8. Mednarodno pravo
9. Pravna zgodovina
10. Rimsko pravo
11. Teorija prava in države
12. Upravno pravo
13. Ustavno pravo

Študent ali študentka poleg modula izbere še 2 izbirna predmeta, pri čemer lahko izbira med kar 58 izbirnimi predmeti. Izredno veliko število modulov in izbirnih predmetov omogoča, kot omenjeno, večjo izbirnost in posledično ožjo specializacijo, kar pa prinaša prav tako omenjene negativne posledice razdrobljenosti študija oziroma neizvedbe predavanj v polnem obsegu.

- iii. **Podpora za internacionalizacijo študija** (priprava domačih študentov za delovanje v mednarodnem prostoru, vključevanje tujih študentov v študijski program in spremljanje internacionalizacije študijskega programa). Podatki so na voljo na Portalu UL..

5

Vpis tujcev

Tabela 4: Vpisani tujci v 1. letnik doktorskega študija

Štud. leto	Vsi prvič vpisani	Od tega tujci
2022/23	14	0
2021/22	20	1
2020/21	12	0
2019/20	17	0
2018/19	23	2
2017/18	23	1
2016/17	20	3
2015/16	19	1
2014/15	20	2

V doktorski študijski program se praviloma vsakoletno vpisujejo tudi tujci, večinoma z držav v JV Evropi oziroma na Balkanu. Študijski program se sicer izvaja v slovenskem jeziku, za tujce, ki ne govorijo slovensko, pa pedagogi izvedejo individualne konzultacije v angleškem jeziku, pri čemer pa se pogosto soočamo z nezadostnim znanjem angleškega jezika, kriterijem, ki mu bo v prihodnje nujno nameniti več pozornosti. Doktorske disertacije so sicer pripravljene v slovenskem ali angleškem jeziku, za slovensko govoreče študentke in študente praviloma odvisno od teme in sodelovanja tujega somentorja.

Študijska izmenjava

Po podatkih mednarodne pisarne se doktorski študenti in študentke le redko odločajo za Erasmus ali drugo obliko študijske izmenjave. Nizek interes za Erasmus izmenjavo je gotovo posledica že omenjenega dejstva, da so doktorski študenti praviloma zaposleni izven fakultete. Tuji doktorski študenti prihajajo na izmenjavo na našo fakulteto, vendar številke prav tako niso visoke. V letu 2022/23 je bila na praksi v tujini ena študentka.

- iv. **Nudenje podpore, spodbujanje študentov pri študiju** (*tutorstvo, spodbuda za mobilnost, podpora pri naboru izbirnih predmetov, vključitvi v praktično, raziskovalno, umetniško delo, projekte, naslavljanje različnih potreb študentov, itd.*).

Študentki ali študentu je ob vpisu dodeljen delovni mentor, strokovnjak s področja predlagane teme doktorske disertacije. Delovni mentor, o katerem se formalno odloča v okviru prvega doktorskega seminarja, sodeluje pri vpisu izbirnih predmetov, pomaga študentu pri pripravi znanstvenega članka in mu pomaga pri njegovem raziskovalnem delu oziroma pisanju doktorske naloge. V anketi študenti vlogo in pomoč mentorja ocenjujejo z najvišjimi ocenami.

- v. **Praktično usposabljanje študentov, v kolikor je del študijskega programa** (*ustreznost vsebine, obsega, organizacije prakse glede na pričakovane kompetence diplomanta, povratne informacije udeležencev, kakovost mentorstva, itd.*).

Praktično usposabljanje ni del študijskega programa.

- vi. **Spodbujanje strokovnega razvoja zaposlenih (akademsko, strokovno osebje) in sodelujočih, ki izvajajo, podpirajo študijski program** (*zagotavljanje usposabljanj, mobilnosti, spremljanje razmerja med raziskovalno in pedagoško obremenitvijo, vpliv organizacijske kulture, zadovoljstva in zavzetosti zaposlenih na izvedbo študijskega programa³, ustreznost mentorjev na doktorskem študiju, itd. in zagotavljanje ustrezne kadrovske strukture zaposlenih, sodelujočih*).

Mobilnost zaposlenih

Med domačim osebjem je zadnja leta opazna znatno nižja realizacija mobilnosti, kljub temu, da namero (prijavo) za to odda veliko število pedagoških in strokovnih delavcev. V letu 2022/23 so bile številke realiziranih odhodnih Erasmus mobilnosti zaposlenih primerljive z letom poprej, pri dohodnih mobilnostih pa so te nekoliko višje. Tabela 5 : Število izmenjav pedagogov in strokovnih delavcev.

³ Spremljanje zadovoljstva zaposlenih na UL.

Študijsko leto	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Učitelji iz tujine na Erasmus gostovanju na PFUL	9	10	14	20	10	5	8	6	6
Učitelji s PFUL na Erasmus gostovanju v tujini	7	12	10	12	5	2	2	3	4
Strokovni sodelavci iz tujine na gostovanju na PFUL	6	3	4	5	2	10	0	1	3
Strokovni sodelavci s PF UL na gostovanju v tujini	5	5	6	7	7	2	0	1	4

Usposabljanja zaposlenih

Tudi v letu 2023 so bili zaposleni redno obveščeni o različnih oblikah možnih izobraževanj in usposabljanj zaposlenih, ki jih organizira Univerza in druge institucije. Že dlje časa ocenjujemo, da se pedagogi premalo udeležujejo izobraževanj s področja pedagogike v visokem šolstvu (natančne evidence pa še nismo vzpostavili).

4. Na kratko ocenite doseganje temeljnih ciljev študijskega programa in kompetenc diplomanta.

Temeljni cilj doktorskega študijskega programa je izdelava doktorske disertacije, ki ima vse attribute znanstvene monografije, v postopku njene izdelave pa študentka ali študent pridobi poglobljeno, v znanstvenih metodah utemeljeno znanje na ožjem pravnem področju.

5. Katere deležnike in na kakšen način ste vključili v pogovore, načrtovanje ukrepov, spremljanje njihovega uresničevanja, pripravo samoevalvacijskih poročil na ravni študijskega programa (Vš učitelje in sodelavce, mentorje, študente, alumni, strokovne sodelavce, zunanje sodelavce, delodajalce (tudi v povezavi s praktičnim usposabljanjem), druge deležnike/širše okolje)?

Komisija za kakovost, ki skladno z 49. členom Pravil PF deluje kot delovno telo Senata PFUL, ima skladno z 62.a členom Pravil PF sedem članov, od tega pet članov imenuje Senat PFUL (člani v študijskem letu 2022/23, ki so pripravljali tudi to poročilo, so: Luka Mišič (predsednik), Katja Filipčič, Jaka Kukavica, Filip Dougan, Branko Perhaj, Urban Lečnik Spaić in Flora Hawlina (študentska predstavnik). V navedeni sestavi, je komisija za kakovost pripravila Poročilo o kakovosti (kot del letnega poslovnega poročila) ter samoevalvacijo programa 1. in 2. stopnje kot izveček letnega poročila. Glede na prej navedeno sestave

Komisije za kakovost pri oblikovanju poročil sodelujejo učitelji, strokovni delavci in študenti, prav tako tudi vodstvo PFUL. Vsa poročila bo obravnaval in potrdil senat PFUL. Ob tem je treba poudariti, da so člani Senata PFUL vsi visokošolski učitelji (in predstavniki študentk in študentov). Takšna sestava Senata omogoča, da se z navedenimi poročili seznanijo vsi in s pripombami vplivajo na njihovo vsebino, predvsem pa so seznanjeni z vsemi ukrepi za izboljšanje kakovosti in zato pri njihovi realizaciji učinkovito sodelujejo.

6. Pregled realizacije ukrepov in predlogi izboljšav

Ukrepi iz predhodne samoevalvacije		Obrazložitev realizacije		
Preoblikovanje doktorskega študija PFUL.		Ukrep ni bil realiziran, je prenešen v naslednje leto oziroma v čas po prenehanju posebnih ukrepov v zvezi z epidemijo Covid-19. Sprejeto je bilo stališče, da tako obsežen in zahteven projekt zahteva skupinsko delo Komisije za doktorski študij (1) v živo in (2) v času, ko ne bo obremenitev z urgentnim delom v zvezi z epidemijo. Ker je bila letos fakulteta po dolgoletnih prizadevanjih uspešna z akreditacijo enovitega programa, predvidevamo, da bo po realiziranem prehodu nanj, načrtovanem za leto 2023/24, prišel na vrsto za resnejšo prenavo tudi doktorski program.		
KLJUČNE IZBOLJŠAVE IN DOBRE PRAKSE V PRETEKLEM OBDOBJU <i>(Sem zapišite tudi ključne ukrepe, ki ste jih izvedli že tekom študijskega leta in s tem odpravili sproti identificirane slabosti)</i>		OBRAZLOŽITEV VPLIVA NA KAKOVOST		
Nadaljevanje uvajanja izbranih oblik IKT tehnologije v študijski proces (npr. dodatna preučitev možnosti stalnega e-izvajanja preverjanj znanja s strani delovne skupine), zlasti spletnih učilnic, in sicer ob podpori univerzitetne IKT službe v povezavi z novimi nalogami t. i. multiplikatorja teh kompetenc na fakulteti. Sprožitev postopka priprave nove spletne strani PF.		Večja osredotočenost sporazumevanja med profesorji in študenti, lažja in preglednejša dostopnost študijskih gradiv na enem mestu, uporaba vrste novih funkcionalnosti tako za potrebe izvajanja študija na daljavo, ko je ta zaradi zunanjih razmer edini možen, kot tudi v premišljeni navezavi na pedagoške vsebine, posredovane v živo.		
KLJUČNE SLABOSTI <i>(slabosti so dejavniki znotraj organizacije*, ki negativno vplivajo na izvajanje nalog oz. doseganje ciljev organizacije)</i>	KLJUČNE NEVARNOSTI <i>(nevarnosti so dejavniki zunaj organizacije*, ki negativno vplivajo na izvajanje nalog oz. doseganje ciljev organizacije)</i>	CILJ(I) <i>(cilji so končni rezultati, ki jih želimo doseči z načrtovanimi ukrepi; cilje kvantificirajte z dveh vidikov, in sicer tako, da poveste (1) kaj/koliko in (2) do kdaj je treba doseči)</i> <i>cilj lahko zapišete tudi za ključne</i>	PREDLOGI UKREPOV** <i>(ukrepe zapišite kot konkretne aktivnosti, ki jih je treba izvesti, da se premaknemo iz sedanjega stanja, opisanega v stolpcu Slabosti /Nevarnosti, proti zelenemu stanju, opisanemu v stolpcu Cilji.</i>	ODGOVORNOST <i>(primarno odgovornost za izvedbo pripišite konkretni osebi; zapišite ime in priimek osebe ter njeno funkcijo; če je smiselno, na enak način določite tudi morebitno sekundarno odgovornost drugih oseb)</i>

		<i>izzive na področjih, ki so že dobro urejena, a jih izboljšujete (npr. cilji ne izhajajo neposredno iz nevarnosti ali slabosti)</i>		
Neustrezna zasnova študijskega programa.		Oblikovati bolj koherenten program, z manj moduli oziroma ob nespremenjeni izbirnosti zagotoviti večjo koherentnost.	Izdelati predloge sprememb doktorskega študijskega programa.	Komisija za doktorski študij.
Prehitro in nepotrebno spreminjanje univerzitetnega Pravilnika o doktorskem študiju.	Nepreglednost, nepredvidljivost, ogroženost enakosti pred zakonom (ker za študente istega študija v poštev pridejo dva ali trije pravilniki, odvisno od trenutka začetka študija).	Bistveno večja zadržanost univerzitetnih organov pri spreminjanju področnega pravilnika. Spremembe bi morale biti manj pogoste, vendar pa tedaj bolj premišljene in celovite.	Ohranjanje nespremenjenega pravilnika v prihodnjih letih.	Komisija za doktorski študij; posredovanje stališča univerzitetnim organom.

* Dejavnik znotraj organizacije (institucije, enote, službe...) je dejavnik, na katerega imamo vpliv (npr. neustrezna organizacija dela). Po drugi strani, na dejavnik zunaj organizacije (institucije, enote, službe...) načeloma nimamo vpliva (npr. pričakovana sprememba zakonodaje). V kolikor smo v dilemi, ali gre za notranji ali zunanji dejavnik, presojamo po prevladujočem vplivu.

**V kolikor ste tekom študijskega leta že sproti izvedli številne kratkoročne ukrepe, potem se pri načrtovanju prihodnjih osredotočite na tiste ukrepe, ki naslavlajo dolgoročne cilje in na ta način zagotovite povezavo med ugotovitvami samoevalvacije posameznih vidikov smernic in načrtovanimi ukrepi.